

AINEKSET TOIPUMISEEN ON OLEMASSA

Joillakin toimialoilla voidaan nähdä nopeitakin muutoksia

Suomen talous selvisi keväällä koronatilanteesta muita maita pienemmällä kolhulla. Syksyn tautitilanne pysyi kohtuullisen hyvin aisoissa, joskin talven kynnyksellä tapahtunut koronan uudelleenleviäminen tulee näkymään loppuvuoden talouskehityksessä. Tästä huolimatta Suomi selviää pienemmällä talouden supistumisella tänä vuonna kuin useimmat länsimaat.

Suomen vienti on vähentynyt selvästi, koska kysyntä maailmalla on ollut heikkoa. Etenkin maamme metsäteollisuus on joutunut suhteuttamaan tuotantoaan ja sulkemaan tehtaitaan. Tämän vuoksi, vaikka talous toipunee ensi vuonna, viennin elpyminen voi viedä aikansa.

Elvytystoimet näkyvät jo nyt julkisissa investoinneissa, jotka ovat pitäneet investointien laskun varsin pienenä. Myös asuntorakentaminen on pitänyt pintansa varsin hyvin, ja vilkas asuntopaikka lupaa rakentamiselle kohtuullista ensi vuotta.

Kulutus laski rajusti keväällä, selvästi enemmän kuin tulot. Kotitaloudet ovat reagoineet koronatilanteeseen säästämällä ja muuttamalla kulutustaan. Välttämättömyyksistä kuten asumisesta ja ruuasta ei ole tingitty. Sen sijaan tavaroiden ja erityisesti kestohyödykkeiden kulutus on kasvanut palveluiden kustannuksella. Suuntaus on näkynyt myös palvelualojen ja etenkin naisten ja nuorten työllisyystilanteessa.

Kun koronatilanteesta päästään eroon, kulutus kasvaa selvästi, kun palveluita uskalletaan ja voidaan taas kuluttaa. Ensi vuonna voidaankin nähdä erilaisia, hyvinkin nopeita muutoksia. Esimerkiksi öljyn, bensen ja matkailupalvelujen hinnat voivat nousta hetkellisesti nopeastikin, etenkin jos kuluttajat toteuttavat samaan aikaan tältä vuodelta siirtyneet lomasuunnitelmansa.

Kaikesta huolimatta ensi vuotta leimaa koronasta toipuminen, ja talous pääsee tämän vuotisia käynnistysyrityksiä parempaan kasvuun. Kasvua vauhdittavat sekä elvytystoimet että kotitalouksien säästämisen purkautuminen. Vielä heikolta näyttävän alkuvuoden takia talous kasvaa ensi vuonna kuitenkin vain noin 2,5 prosenttia. Se, että laajaa rokotesuojaa saataneen odottaa todennäköisesti pitkälle keväeseen, voi osaltaan vaikuttaa kasvun viriämiseen.

Orastavasta kasvusta huolimatta koronakriisin pitkittymisestä jäänee pidempiaikaisia ongelmia talouteen. Valtioiden nopea velkaantuminen lisää riskiä epävakasta talouskehityksestä.

ENNUSTELUVUT 2020-2021

	2018	2019	2020	2021
Bruttokansantuote, %-muutos	1,3	1,1	-3,5	2,5
Tuonti, tavarat ja palvelut	5,6	3,0	-8,0	7,0
Vienti, tavarat ja palvelut	1,4	8,0	-10,0	8,0
Kulutus	1,8	1,0	-3,1	2,4
Yksityiset kulutusmenot	1,8	0,8	-4,0	3,0
Julkiset kulutusmenot	1,6	1,4	-1,0	1,0
Investoinnit	4,0	-1,1	-2,7	1,6
Yksityiset	3,7	-1,6	-5,0	1,0
Julkiset	4,9	1,4	8,0	4,0
Inflaatio (%)	1,1	1,0	0,3	0,8
Työttömyysaste (%)	7,3	6,6	7,9	7,7
Vaihtotase, % BKT:sta	-1,7	-0,5	-1,2	-1,0

Vuoden 2018 ja 2019 tilastoja on revisioitu lukujen tarkentuessa.

KORONA PAINAA HINTOJA JA KORKOJA

Korona on vaikuttanut voimakkaasti hintoihin. Kuluttajahinnat jopa laskivat keväällä öljyn hinnan romahdettua. Hintojen nousu on kuitenkin hiipunut lähes kaikissa tuoteryhmissä, koska kulutus on ollut heikkoa. Keskimäärin hinnat nousevat viime vuodesta vain hitusen, noin 0,3 prosenttia. Talouden palautuessa ensi vuonna hinnat nousevat ripeämmin, mutta kuitenkin alle prosentin. On mahdollista, että ensi vuoden aikana nähdään varsin voimakkaitakin lyhytaikaisia hintojen muutoksia, jos tuotanto ei sopeudu tarpeeksi nopeasti kulutuksen muutoksiin.

Öljyn hinnan romahdus näkyi sekä liikenteen että asumisen energian hinnoissa. Suomessa bensiinin hinta laski alimmalle tasolle yli kymmeneen vuoteen. Kesän hinnannousun jälkeen bensiinin hinta on uudelleen syksyllä laskenut alle 1,40 euron veronkorotuksesta huolimatta. Lasku on jatkunut, vaikka öljyn hinta kääntyi jo nousuun.

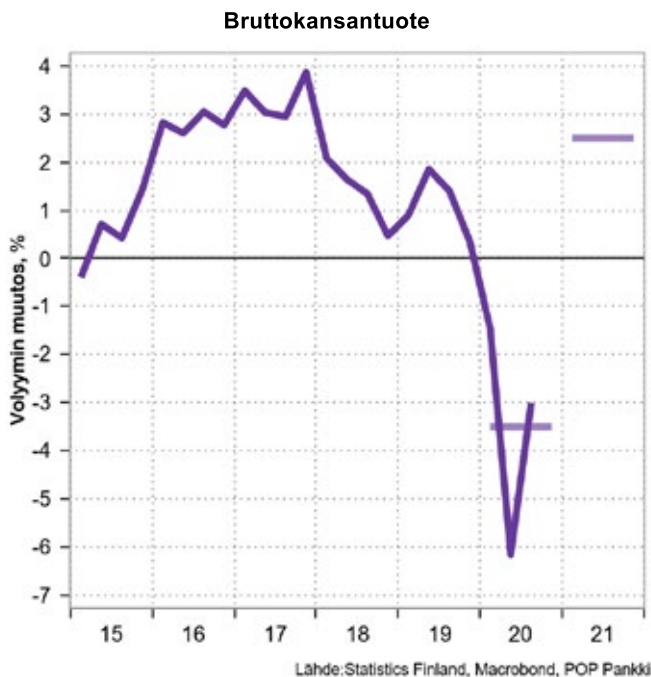
Liikkumisen lisääntyminen nostaa bensiinin hintaa selvästi ensi vuonna. Erityisesti bensiinin hinnassa voidaan nähdä suuria muutoksia. Öljyn kulutus on ollut nyt noin 10 prosenttia nor-

maalia pienempää. Kulutus voi nopeasti palautua, kun liikkuminen vapautuu rokotteen myötä.

Ruuan hinta on tänä vuonna noussut selvästi yleistä inflaatiota nopeammin. Nousua on vauhdittanut erityisesti lihan, vihannesten sekä hedelmien ja marjojen hintojen nousu. Ensi vuonna ruuan hinnan nousu hidastuu ja ero yleiseen kuluttajahintojen nousuvauhtiin kaventuu.

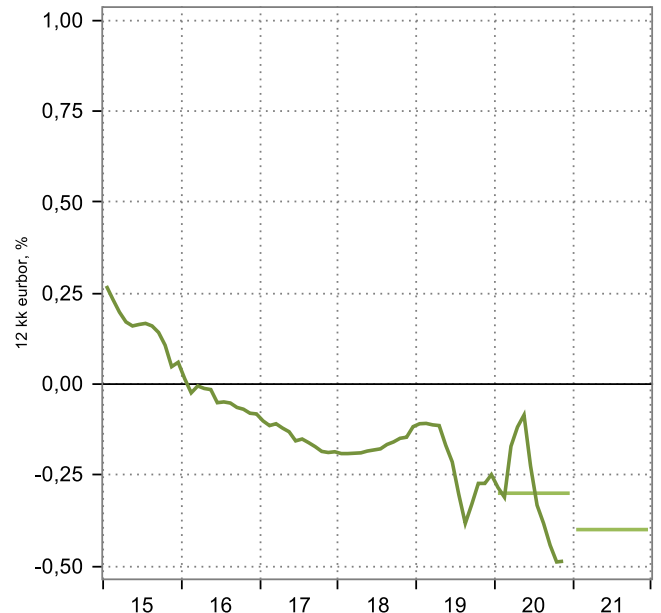
Koronakriisi nosti hetkellisesti korkoja keväällä, mutta sen jälkeen lyhyet korot ovat laskeneet historiallisen matalaksi. Talouden elpymisen nostaa korkoja aikanaan, mutta vielä korkojen nousua ei ole näköpiirissä. Tukeakseen talouskasvua Euroopan keskuspankki pitää korot matalana vielä ainakin koko ensi vuoden.

Koronakriisin aikaiset negatiivisten euribor-korkojen varsin suuretkin muutokset eivät ole näkyneet asuntolainoissa, sillä asuntolainojen viitekorkojen lasku on rajoitettu nolnaan. Uusiin asuntolainojen keskiporkko on pysynyt noin 0,7 prosentissa jo reilun vuoden.

Bensiinin keskihinta

Lähde: DG ECFIN, Macrobond, POP Pankki

Lyhyet korot

Lähde: EURIBOR FBE, Macrobond, POP Pankki

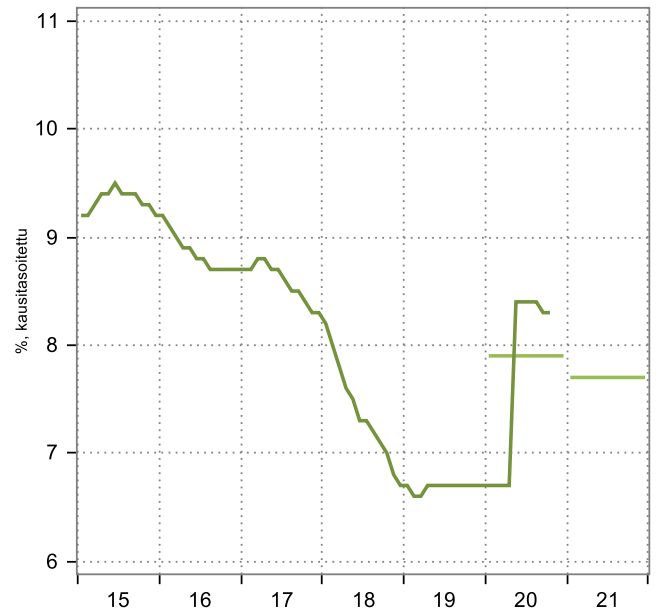
NAISTEN JA NUORTEN TYÖLLISYYSKEHITYS ON HERKKÄ RAJOITUKSILLE

Koronan seurauksena työllisten määrä romahti huhtikuussa. Työllisyys on palautunut verrattain hyvin keväästä, mutta työllisiä oli lokakuussa edelleen 26 000 vähemmän kuin vuosi sitten. Miesten työllisyys on palautunut huomattavasti paremmin kuin naisten. Naisten työllisyyttä painaa palvelualojen heikko tilanne.

Kesästä lähtien työttömiä on ollut kuukausittain lähes 50 000 henkeä enemmän kuin viime vuonna, ja työttömyysaste on pysytellyt hieman yli 8 prosentissa. Tähän päälle tulevat kuitenkin lomautetut, joiden määrä kasvoi keväällä selvästi työttömiä enemmän, yli 160 000:een. Lomautettujen määrä on laskenut vajaaseen 60 000 henkilöön. Työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta on noin 12 prosenttia ja lomautettujen osuus noin 2 prosenttia.

Viime vuoteen verrattuna työttömyysaste on noussut kolmannella neljänneksellä lähes kaikissa maakunnissa lukuun ottamatta Kainuuta, Pohjois-Savo ja Keski-Pohjanmaata. Kainuussa työttömyysaste on jopa laskenut useamman prosenttiyksikön viime vuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna. Eniten työttömyys on noussut Pohjois-Karjalassa.

Koronakriisi on vaikuttanut erityisesti nuorten ja alhaisesti koulutettujen työllisyyteen ja työttömyyteen. Erityisesti perusasteen koulutuksen varassa olevien työttömyysaste on noussut toisella neljänneksellä. Myös toisen asteen koulutuksen omaavien työttömyys on noussut, mutta ei yhtä jyrkästi kuin pelkän perusasteen koulutuksen varassa olevien. Tiedetään, että nuorten ja alhaisesti koulutettujen työllisyys reagoi talouden suhdanteisiin herkemmin, koska he työskentelevät

Työttömyysaste

Lähde: Tilastokeskus, Macrobond, POP Pankki

tyypillisesti määräaikaisissa työsuhteissa ja suhdanneherkillä aloilla. Nuorten työmarkkinoille pääseminen on kuitenkin ollut erityisen haastavaa koronan aikana. Nuorten ikäryhmä on ainut, jonka työllisyys ei ole parantunut kevään jälkeen.

POP Pankki ennustaa, että työttömyysaste on tänä vuonna 7,9 prosenttia ja ensi vuonna 7,7 prosenttia. Työllisyystilanne koenee ensi vuonna talouden toipuessa.

KULUTUS PALAUTUU LIKKUMISEN MYÖTÄ

Palkkasumma laski keväällä rajusti lomautusten ja työttömyyden kasvun myötä. Kesällä ja syksyllä kotitalouksien saamien palkkatulojen kokonaismäärä toipui selvästi ja on ollut jopa kasvussa muutamana kuukautena.

Työnsä säilyttäneiden palkat ovat nousseet tänä vuonna hie-man hitaammin kuin parina aikaisempina vuotena. Jo aiemmin sovitut palkankorotukset ajoittuvat enemmän ensi vuoteen. Palkansaajien ostovoiman kasvu on kuitenkin noin prosentin tuntumassa viime vuoden tapaan sekä tänä että ensi vuonna.

Tulonmenetykset kohdistuvat lomautettuihin ja työttömiin. Työttömyyskorvaukset ja muut tuet ovat kuitenkin paikanneet palkkatulojen menetyksiä ja pitäneet yllä kotitalouksien ostovoimaa.

Monien yrittäjien ansiot ovat pienentyneet merkittävästi koronan seurauksena, mutta julkiset tuet ovat auttaneet kompensoimaan osaa tulojen menetyksistä. Konkurssien määrä on ollut vielä suhteellisen vähäistä talouden koronareagointiin nähden. Konkursseja nähtäneen kasvusta huolimatta tätä vuotta enemmän.

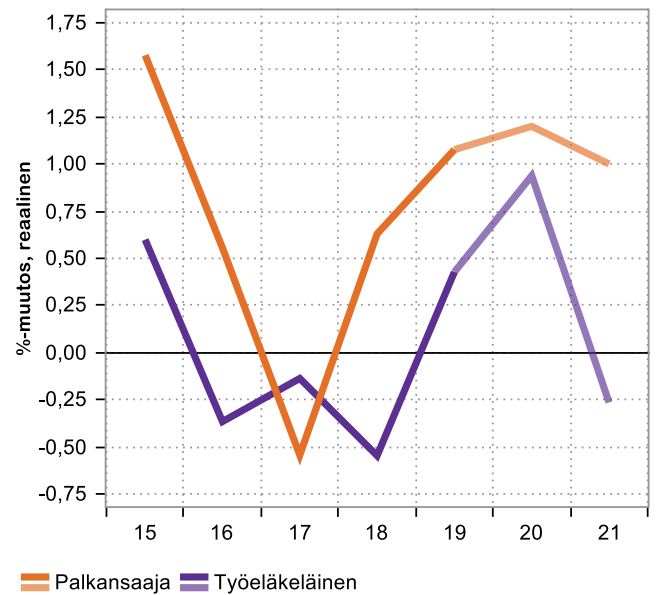
Työeläkkeen nousu viime ja tänä vuonna on ollut nopeampaa kuin pitkään aikaan. Varsinkin tänä vuonna eläkkeiden ostovoima kasvaa, koska hintojen nousu on vaisua. Ensi vuonna työeläkkeiden nousu on kuitenkin enää vain puoli prosenttia, ja koska hintojen nousu on nopeampaa, eläkkeensaajien reaalitulot laskevat.

Koronapandemia on vähentänyt merkittävästi kotitalouksien kulutusta ja lisännyt säästämistä. Kotitalouksien kulutus oli toisella neljänneksellä lähes 11 prosenttia alhaisempi kuin vuosi sitten, mutta kolmannella neljänneksellä kulutus on palautunut noin -3,5 prosenttiin. Säästäminen on lisääntynyt merkittävästi ja selvästi enemmän kuin esimerkiksi vuoden 2008 finanssi-kriisin aikana.

Sen sijaan koronakriisillä ei ole ollut laskevaa vaikutusta välttämättömyyksien, kuten asumisen ja elintarvikkeiden kulutukseen. Esimerkiksi juuston ja jogurtin kulutus on lisääntynyt ja suurempi osa syödystä lihasta on kotimaista ja hinnaltaan arvokkaampaa.

Lähtitulevaisuudessa kotitaloudet panostanevat asunnon peruskorjaukseen, kodin sisustamiseen, kodinkoneisiin sekä viihde-elektroniikkaan. Tämä näkyi kulutuksessa jo syksyllä. Kolmannella neljänneksellä kestokulutustavaroiden, eli esimerkiksi autojen ja huonekalujen, kulutus kasvoi viime vuodesta lähes kuusi prosenttia.

Tulokehitys

Lähde: StatFin, Macrobond, POP Pankki

MAATALOUDEN YRITTÄJÄTULO KASVAA TÄNÄ VUONNA

Maatalouden yrittäjätulo kääntyi tänä vuonna nousuun. Nousu johtui pääasiassa panosten hintojen merkittävästä laskusta. Yrittäjätuloa veti ylöspäin myös sianlihan ja maidon tuotannon ja hintojen kääntymisen nousuun. Toisaalta viljasektorin tulot pienentyivät merkittävästi. Koko sektorin tulojen kasvusta huolimatta tilojen välillä on suuria eroja. Siinä missä jollain tilalla oli poikkeuksellisen hyvä vuosi, toisella tilalla tulot saattoivat romahtaa. Ensi vuonna kustannukset normalisoituvat ja yrittäjätulo kääntyy jälleen laskuun.

Kesän kuivuus ja syksyn vaikeat korjuuolosuhteet pienensivät viljasatoa merkittävästi. Eniten pienentyivät ohra- ja vehnä-sato. Kaurasato puolestaan pysyi lähes ennallaan. Runsaiden varastojen takia viljan hinta ei kuitenkaan vehnää lukuun ottamatta ole juuri noussut. Viljan laatu on ollut odotettua parempi.

Rehusato oli, päinvastoin kuin viljasato, tänä vuonna poikkeuksellisen hyvä ja runsas. Sen seurauksena viime vuosikymmenen puolivälistä lähtien laskussa ollut maidontuotanto kääntyi tänä vuonna kasvuun. Viennin hyvä veto siivitti myös maidon tuottajahinnan hienoiseen nousuun. Ensi vuonna tuotanto kääntyy jälleen laskuun. Myös hintataso on ensi vuonna tätä vuotta matalampi, kun kansainvälisten markkinoiden veto hiipuu.

Afrikkalaisen sikaruton sotkemat sianlihan maailmanmarkkinat vetivät voimakkaan vientikysynnän vanavedessä sianlihan tuotannon poikkeuksellisesti nousuun tänä vuonna. Vienti Kiinaan kuitenkin tyrehtyy ensi vuonna, ja sianlihan tuotanto kääntyy Suomessa jälleen laskuun. Myös naudanlihan tuotanto ja kulutus jatkavat ensi vuonnakin alamäessä. Siipikarjanlihaa puolestaan syödään yhä enemmän ja siksi tuotanto lisääntyy myös ensi vuonna.